

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

De Iustitia Et Iure ceterisq[ue] Virtutibus Cardinalibus

Lessius, Leonardus

Antverpiæ, 1632

Dvb. 1. Quid sit Ius, & quodnam sit Iustitiæ obiectum.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72459](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72459)

ta certa proportione dignitatis ipsius ad dignitatem aliorum, & quod alijs tantum vel tantum datum sit. Quare minus dando quam oportet, simul violatur Iustitia vtraque: distributiva, quia non datur secundum proportionem dignitatis quam habet ad alios: commutativa, quatenus non datur equale iuri quod ipsi acquisitum est. Quando vero fit distributio rerum quae stricto iure non debentur secundum conditionem personarum,

tunc Iustitia distributiva non includit commutativam; vt fit in distributione beneficiorum & officiorum: quae debent quidem conferri dignioribus, non tamen ita vt ipsi Ius strictum ad illa habeant. Vnde non fit ipsis iniuria, quae ad restitutionem obliget, et si alias conferantur: peccat tamen distributor contra Iustitiam distributivam. de quo plura infra cap. 3. 2. dubit. 2. & 3. & c. 34. dub. 13.

CAPVT SECVNDVM.

De ipso Iure in genere.

Habet 2. Dubitationes.

DVBITATIO PRIMA.

Quid sit Ius, & quodnam sit Iustitiae obiectum.

NOTANDVM est, nomen Iuris potissimum accipi tripliciter. Primo, vt sit idem quod Iustum. Iustum autem dupliciter accipitur, secundum Aristotelem lib. 5. Ethicor. cap. 1. nempe generatim pro legitimo (& sic omne opus virtutis, quatenus consentaneum legi, dicitur Ius & Iustum) & speciatim, pro eo quod est *equale & alteri debitum*. haec enim tria inuoluit Iustum strictè acceptum, (vt colligitur ex D. Thom. q. 80.) *equalitatem, debitum, & esse ad alterum*. sic dicitur reddere ius alteri. Secundò, vt sit idem quod *lex*, quae est regula Iusti in genere: cumque sententia Iudicis sit etiam veluti quaedam lex, (est enim lex priuata, non publica) etiam ipsa Ius dicitur. hoc modo Iudex dicitur dicere ius, & praesse Iuri dicendo: quamuis tunc possit accipi pro iusto & aequo. Tertio accipitur ius pro *legitima potestate*. Sic acceptum potest hoc modo describi, Ius est potestas legitima ad rem aliquam obtinendam, vel ad aliquam functionem, vel quasi functionem; cuius violentia iniuriam constituit.

1. Ius potissimum dicitur tripliciter, i. vt sit idem quod Iustum. Iustum generale, speciale.

2. Ius est lex.

3. Ius est potestas legitima.

Primò, *Est potestas*, id est, habitudo quaedam ad aliquid, vnde dicitur aliquid posse. haec autem se habet vel in modum potentiae actiuae; vt quando est ius ad aliquid agendum vel retinendum: vel potentiae passivae, vt in iure quod habes vt aialis, vt custodiaris, vt tibi seruiatur: vel potentiae resistendi, vt in iure quod habes ne quis aedificet tali loco; ne aperiat fenestram in tuum hortum, vel arcem; ne altius attollatur murum; ne officiat tuis luminibus.

Secundò, *Legitima*, n. à lege concessa: quia facultas quae secundum legem non competit, non est ius, sed vis & iniuria. lex autem hanc potestatem concedens vel est diuina positiua, vt ad Sacramenta percipienda: vel est naturalis, vt ad vsum membrorum, ad vitam per cibum & potum sustentandam, ad matrimonium inuendum, ad vim vi propulsandam, & similia. Vel est humana, vt ad successionem hereditatis, ad praescribendam vel vfucipiendam certo tempore rem alienam, ad acquirendum, possidendum, retinendum, alienandum per varia contractuum genera. Tot

enim sunt genera iurium, quot sunt genera legum, quae ius tribuunt: quamuis haec diuersitas non faciat diuersitatem in ipso Iustitiae habitu.

Hinc sequitur, hanc potestatem non esse quid physicum, sed morale dumtaxat, competens homini ex aliqua Dei vel hominum ordinatione, vel deputatione, vel concessione; sicut esse magistrum, doctorem, regem, militem.

Tertio, *Ad rem aliquam*: vt ad obtinendum rem aliquam per successionem hereditariam, per testamentum, per donationem liberalem, per contractus, per occupationem.

Quarto, *Ad functionem*: vt ad liberum vsum membrorum & rerum suarum.

Quinto, *Quasi functionem*: vt ad possessionem civilem & naturalem, ad retinendum dominium, statum, & conditionem in qua est.

Sextò, *Cuius violatio, &c.* quia iniuria nihil est aliud quam alieni Iuris violentia. Dicitur autem violari, non quando aliquis priuatur suo Iure; sed quando iure manente contra illud agitur. Non enim agi potest contra ius quod non est. Vnde quando quis priuatur officio, quod est Ius quoddam, non fit ei iniuria, nisi in ipso aliud Ius maneat respiciens illud officium: potest enim esse ius ad Ius, & dominium Iuris. His positis,

Dico Primò, Si Ius accipiat pro Iusto in genere, est formaliter obiectum obedientiae.

Probat, quia sic idem est quod legitimum, seu lege statutum: atqui hoc est obiectum formale obedientiae, quae ideo vult & facit quia est praecipuum.

Dixi formaliter; quia si legitimum accipiat materialiter, pro eo quod est lege statutum, est obiectum omnis virtutis: quia lex in omni materia virtutis aliquid statuit, vt supra cap. 1. n. 15. dictum est.

Dico Secundò, Si Ius accipiat pro Iusto speciali, quod est aequale, debitum alteri; sic est obiectum formale iustitiae particularis. Probat, quia is peculiariter ratione dicitur Iustus, qui hanc aequalitatem debitam amat, intendit & seruat: Iniustus, qui eam non seruat, vt patet in contractibus. ergo haec aequalitas quatenus debita, est

obiectum formale Iustitiæ. patet consequentia, quia obiectum formale cuiusque virtutis est illud bonum honestum, quod per illam virtutem in opere intenditur.

Aequalitas duplex.

Hæc autem æqualitas est duplex, vt supra c. 1. n. 27. dictum est; altera rei ad rem, (vt pretij ad metces, rei reddendæ ad rem sublatam, vel perceptam) quæ æqualitas dicitur esse secundum proportionem arithmetica, estque obiectum Iustitiæ commutatiuæ. Altera, proportionis ad proportionem, (vt cum est æqualitas inter proportionem rerum quæ distribuuntur, & dignitarum secundum quas distribuuntur) quæ æqualitas dicitur esse secundum geometricam proportionem, estque obiectum Iustitiæ distributiuæ. Ratio istius appellationis est, quod Arithmetica, præsertim vulgaris, spectet propriè proportionem numerorum & quantitatum, Geometria proportionum.

Ius pro lege.

Dico Tertio, *Ius secundo modo*, scilicet pro lege, non est obiectum, sed regula Iustitiæ & ceterarum virtutum. Ratio est, quia virtutes in suis functionibus debent dirigi secundum præceptum legum: nisi enim legibus sint conformes, non erunt studiosæ nec laudabiles.

Ius pro potestate legitima.

Dico Quarto, *Ius pro potestate legitima*, non est obiectum quod Iustitiæ intendit: est tamen aliquid vnde obiectum Iustitiæ quodammodo pendet, & ad quod intrinsecum ordinem habet, quod formale obiectum cui dici potest.

Probat, quia est Iustitiæ in opere suo non intendat Ius alterius, intendit tamen id quod iuri alterius est debitum; ac proinde id quod intrinsecum ordinem habet ad Ius alterius. quod confirmatur, quia obiectum quod Iustitiæ intendit, includit esse debitum alteri ad æqualitatem; debitum autem non potest esse sine Iure in altero, nam est correlatiuum eius: debitum enim, Iuri est debitum, ergo obiectum Iustitiæ includit ordinem ad Ius alterius. Hinc fit vt nullum sit propriè opus Iustitiæ, sine Iure in altero: quia opus Iustitiæ est reddere quod Iuri alterius est debitum. vnde in altero postulat Ius, in altero debitum. Quod autem hoc Ius rectè dicatur obiectum formale cui, patet, quia est ratio cur alteri aliquid sit debitum. Pro quo notandum est, in Iustitiæ, sicut & in omni virtute quæ est ad alterum, posse distingui obiectum quod, & obiectum cui. Obiectum quod est illud, quod ipsa virtus intendit, & præstat externus. Hoc in proposito est redditio rei æqualis, quatenus debita, seu redditio debiti ad æqualitatem Iuris alterius.

Obiectum quod est cui.

Obiectum cui est is cui præstat. Hoc in proposito est proximus noster; quatenus Ius habet ratione cuius illi aliquid est debitum; ex Iure enim ipsius in me vel mea, nascitur in me debitum præstandi id quod illud Ius impleat & exhauriat, quo posito, Iustitiæ inclinatur vt id velim affectu & præstem effectum. itaque Ius est ratio obiectiua in obiecto cui, vnde tota ratio Iustitiæ pendet. vide infra c. 36. Dubit. 2. & cap. 46. Dubit. 1.

Nec obstat quod *Vindicatio* non respondeat Iuri alterius, sed ipsius vindicantis: quia hæc virtus non est species Iustitiæ particularis, sed pars potentialis, vt infra ostendetur cap. 47. Dubit. 4.

Ex his patet, hanc Iuris acceptionem maximè seruire nostro proposito, quia tota Iustitiæ ratio ex ea oritur; nam ipsa, ratio debiti & obligationis nostræ ex ea pendet.

DUBITATIO II.

Quomodo Ius secundum varias acceptiones diuidatur.

Respondeo, Dico Primo, Si Ius accipiat, primo modo, id est, vt idem sit quod Iustum alteri debitum, diuiditur in Iustum per æqualitatem rerum, & in Iustum per æqualitatem proportionum, vt dictum est num. 5.

Dico Secundo, Si accipiat secundum modo, pro lege, diuiditur sicuti lex. Itaque Ius aliud est naturale, aliud positium: Ius positium aliud est diuinum, aliud humanum. Ius diuinum aliud est vetus, aliud nouum. Ius humanum aliud est gentium, aliud Ius canonicum, aliud civile.

Ius naturale dicitur, quod ex ipsis rerum naturis oritur, scilicet ex natura rationali, & naturali conditione operum, de quibus hoc Ius disponit. Vnde eius rectitudo, supposita existentia naturæ humanæ, non pendet ex aliqua libera ordinatione Dei vel hominis, sed ex ipsa rerum natura. Itaque sicut naturæ conditio est immutabilis, ita quoque lex naturalis est immutabilis, manentibus iisdem circumstantijs rerum: vt bonum faciendum, malum vitandum; Deum colendum, & cetera quæ continentur in Decalogo, vel euidenter ex eo ducuntur.

Ius positium est quod pendet ex libera Dei vel hominum voluntate, vnde mutari potest, etiam si omnes circumstantiæ, cum quibus antea obligabat, eadem maneat. *Ius diuinum vetus* est, quod Deus in veteri Testamento tulit, de carimonijs & politia. *Nouum* quod in nouo, vt sunt ea quæ de Sacramentis. *Ius humanum* est, quod auctoritate humana seu puri hominis est conditum. *Ius gentium* est quod passim apud omnes Gentes seruatur. *Civile*, quod auctoritate Principum secularium est conditum. *Canonicum*, quod auctoritate Pontificis vel Concilij conditum est. Sed de his plura 1. 2. Tractatu de Legib. q. 96.

Dico Tertio, Si Ius accipiat tertio modo, scilicet pro potestate legitima, diuidi potest, Primo ex parte principij, nempe secundum diuisionem legum quibus oritur. Vnde aliud est naturale, quod lege vel concessu naturæ comperit: aliud positium, quod lege positum, vel concessione libera Dei vel hominum comperit: & sic deinceps in alijs membris. Secundo diuidi potest ex parte termini quem respicit, & sic diuiditur in *Ius ad rem*, & *Ius in re*. *Ius ad rem* dicitur quod non tribuit actionem in rem, sed tantum in personam. Tale Ius est quod tibi comperit per stipulationem, per donationem, per emptionem, aliove contractum, ante traditionem rei. Si enim res illa alteri vendatur, & re ipsa tradatur, manet illi, nec potes illam vindicare, quia non res erat tibi obligata; sed tantum habes actionem personalem in eum qui te fraudauit, vt infra cap. 3. num. 12. & 13. dicitur. Tale etiam Ius est, quod habes per electionem, postulationem, præsentationem ad beneficium. Imò tale etiam est, quod habes per collationem beneficij, ante acceptionem, & per successione hereditatis, ante illius acceptionem. *Ius in re* dicitur, quod tribuit actionem realem, seu quod rem obligatam habet. Tale est quod habetur per emptionem, & alios contractus, secuta rei traditione; per collationem beneficij, secuta.